
TARİH ÖNCESİNDE ANADOLU'DA YAŞAM

DENİZ, T., 2014. SANAT TARİHİ KİTABI, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KARAFAKI

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR VE YERLEŞİM YERLERİ

Tüm toplumlar için yazının önemi tartışılmazdır. Bu açıdan tarihçiler yazının keşfi ile şu anki bilgilere ulaşıldığını, tarihin kanıtlı hale geldiğini ve bu yüzden tarihi çağların bu keşifle başladığını kabul etmektedirler. Bu yüzden yazının bilinmediği dönemleri tarih öncesi çağlar olarak tanımlamaktadırlar. İlk yazı; Mezopotamya, Sümer ve Mısır'da MÖ. 3. binin başlarında kullanılmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KARAFAKI

Tarih öncesi Anadolu'da yaşıyan uygarlıkları Paleolitik, Mezolitik, Neolitik, Kalkolitik ve Maden Çağı olarak beş bölümde inceleyebiliriz.

PALEOLİTİK ÇAĞ (Eski Taş Çağ/MÖ 600.000-10.000)

Dünya üzerinde insanoğlunun ilk ortaya çıkışından, MÖ yaklaşık 10.000 yıl öncesine kadar süren arkeolojik çağdır.

Dr.Öğr.Üyesi Filiz KARAFAYLI

İlk alet yapılmıştır,

Aletlerin kullanıldığı kemik ve boynuz aletlerin yaygınlaşmış sanat anlayışı ortaya çıkmıştır.

İdol adı verilen heykelcikler,

Mağara duvarlarına yapılan resimler

Avcılık ve toplayıcılık

Bu dönemden kalan Willendorf (Vilendorf) Venüsü; yaklaşık MÖ. 30.000'de kireçtaşından yapılmış bir kadın heykelciğidir.

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KARAFAKI

PALEOLİTİK ÇAĞDA ANADOLU

Dünyada uygarlığın ilk geliştiği bölgeler içinde Anadolu yer almaktadır..

Anadolu'da bu çağ, Antalya'da Karain, Beldibi, Öküzini, Kumbucağı mağaraları; İstanbul'da Yarımburgaz; Ankara Dudumlu ve Çubuk Çayı şekilleri; Adıyaman'da Şehramuz Tepesi; Gaziantep'te Dülük Saklı Mağarası'nda yapılan araştırmalar sonucunda aydınlatılmıştır.

Karain Mağarası: Türkiye'nin en büyük doğal mağaralarından olan Karain'de ele geçirilen Anadolu'da bilinen en eski insan kalıntılarının yanı sıra mağarada ortaya çıkarılan taşınabilir sanat ürünleri Anadolu sanatının ilk ürünleridir.

b. MEZOLİTİK ÇAĞDA ANADOLU (Orta Taş Çağı/MÖ 10.000-8000)

Orta Taş Çağı da denen Mezolitik Çağ, MÖ 10. binde Buzul Çağı'nın sona ermesi ve daha yumuşak yeni iklim koşullarına geçilirken başlar.

Köpek evcilleştirilmiştir,

Yontma taştan küçük boyutlarda delgi aletleri yapılmıştır,

Sanat, mağaraların iç duvarlarından çıkıp dış kaya yüzeylerine yayılmıştır.

Bir önceki döneme göre daha çeşitli ve daha kullanışlı olan çakmak taşlarından yapılmış küçük aletler olan mikrolit, bu dönemin en özgün eseridir.

Anadolu'da Karain, Beldibi ve Belbaşı mağaralarında yerleşimler görülmüştür.

c. NEOLİTİK ÇAĞDA ANADOLU (Cilalı Taş Çağ/MÖ 8000-5500)

Toplulukların göçebe, yoğun toplayıcı ve avcı, tüketici yaşam biçimi yerine yerleşik düzene, tarıma ve hayvan besiciliğine dayalı yaşam biçimine geçtikleri dönemdir.

Köy yaşamına geçilmiş. Dolayısıyla verimli ovalar, su kenarları, zengin bitki örtülü alanlar seçilmiştir. Buğday, arpa, mercimek gibi tahıllar yetiştirilmeye başlanmıştır. Un elde etmek için öğütme taşları, yiyecekleri saklamak ve pişirmek amacıyla keramik denilen kil çanak çömlekler kullanılmıştır. Ayrıca koyun ve keçi evcilleştirilmeye başlanmıştır. Neolitik Çağ'ın en önemli göstergelerinden biri de kalıcı yerleşim yerlerinin kurulmuş olmasıdır. Köyler ve şehirler oluşmaya başlamıştır.

Dr. Öğr. Üyesi
Fahri KARAFERİ

Höyük

Höyük, farklı dönemlerde yaşamış uygarlıkların kalıntılarının üst üste zaman içinde yığılmasıyla oluşan topraktan meydana gelen yassı büyük tepelere verilen addır.

Anadolu'daki Neolitik Çağ'a ait yerleşim merkezleri Çayönü (Diyarbakır), Catalhöyük (Konya), Canhasan (Karaman), Gözlükule (Tarsus), Söğüt Tarlası (Şanlıurfa), Hacılar (Burdur), Köşkhöyük (Niğde)' tür.

Dr.Öğr.Üyesi Filiz KARAFERAKİ

ç. KALKOLİTİK ÇAĞDA ANADOLU (Taş-Bakır Çağı/MÖ 5500-3000)

Kalkolitik Çağ: Taş ve maden kullanımı.

Neolitik Çağ ilk köy topluluklarının geliştiği, avcılığın eski önemini yitirdiği dönemdir. Maden aletlerin yanı sıra taş aletlerin de kullanıldığı dönemdir.

Toplumsal yapı değişmiştir çünkü tahıl alım satımı yani ticaret başlamıştır. Kalkolitik Çağ'da yerleşimlerin çevresi surlarla güvenlik altına alınmıştır.

Geometrik bezemeler,

kadın figürleri, idoller,

damga mühürler kullanılmış.

Neolitik dönemin devamı olan Hacılar, Köşkhöyük, Canhasan Kalkolitik Çağ'ın en önemli yerleşimleri sayılmaktadır.

d. MADEN ÇAĐINDA ANADOLU (MÖ 3000-2000)

Taş aletler yerine parlak perdahlı, yüzleri, kulpları, yiv biçimindeki bezemeleriyle madeni kapların taklit edildiği çanak çömlekler kullanılır.

Bu aĐda kalay ve bakırın karıştırılmasından elde edilen tunç çok önemlidir.

Silah, heykel ve mühürler yapılmıştır.

Bu dönem yapılarında megaron plan: dikdörtgen yapı şekli kullanılmıştır.

Yapılar ortasında ocak bulunan büyük bir odadan ibarettir.

Orta Anadolu'da Alacahöyük (Çorum), Alişar (Yozgat), Kültepe (Kayseri), Karahöyük (Konya), BoĐazköy (Çorum), Ahlatlıbel, Gordion (Ankara) ve Truva (Çanakkale)'dir (